

**IZLETI
Z JAVNIMI PREVOZNIMI
SREDSTVI IN KOLESOM**

Izleti z javnimi prevoznimi sredstvi in kolesom

Uredila: *Tanja Šumrada*

Besedilo: *Blaž Blažič (Šobec), Matej Gamser (Zadrževalnik Medvedce), Jurij Hanžel (Zbiljsko jezero), Urša Koce (Hraški mlaki in Sotočje Save, Ljubljane in Kamniške Bistrice), Alenka Mrakovčič (Naravni rezervat Škocjanski zatok), Alen Ploj (Jezero Komarnik, Ormoško jezero in lagune, Ptujsko jezero in Rački ribniki in Požeg), Žiga Izток Remec (Ljubljansko barje – Ig in Ribniki v Dragi pri Igu), Tomaž Remžgar (Vrhniški glinokopi), Borut Rubinič (Ležeški gabr in okolica Škocjanskih jam), Željko Šalamun (Gozdni rezervat Babji ložič in Hodoško jezero z okolico), Anže Škoberne (Cerkniško jezero), Tanja Šumrada (Kočevsko jezero in Strunjske soline), Tone Trebar (Hraški mlaki), Eva Vukelič (Naravni rezervat Iški morost).*

Avtorji fotografij: *Marjana Ahačič, Dejan Bordjan, Luka Božič, Branko Brečko, Peter Buchner, Damijan Denac, Dare Fekonja, Aleš Jagodnik, Leon Kebe, Urša Koce, Aleksander Kozina, Kajetan Kravos, Kristjan Malačič, Tomaž Mihelič, Iris Petrovič, Griša Planinc, Alen Ploj, Borut Rubinič, Radoš Šumrada, Davorin Tome, Tone Trebar, Barbara Vidmar, Franc Vrtačnik, Eva Vukelič, Mark Zekhuis.*

Lektura: *Jurij Hanžel*

Pregled: *Luka Božič, Barbara Vidmar*

Kartografska podlaga: *Geodetska uprava Republike Slovenije, Matjaž Ivačič*

Oblikovanje: *Izток Kham / Studio Kham*

Tisk: *Schwarz d.o.o.*

Naklada: *10.000 izvodov*

Junij 2010, Ljubljana.

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

p.p. 2990, SI-1001 Ljubljana

tel.: 01/426 58 75

gsm: 041 712 796

e-pošta: *dopps@dopps.si*

spletna stran: *www.ptice.si*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

57.081.11:598.2(497.4)(036)

IZLETI z javnimi prevoznimi sredstvi in kolesom / [avtorji besedil Blaž Blažič ... [et al.] ; avtorji fotografij Marjana Ahačič ... [et al.] ; uredila Tanja Šumrada]. - Ljubljana : Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, 2010

ISBN 978-961-6674-16-4

1. Blažič, Blaž 2. Šumrada, Tanja, 1992-

251556096

IZLETI Z JAVNIMI PREVOZNIMI SREDSTVI IN KOLESOM

Mladinska sekcija Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Postovka

KAZALO

Gremo na pot!	5
Napotki za uporabo knjižice	6
Napotki za opazovanje ptic	8
1. JEZERO KOMARNIK	12
2. HODOŠKO JEZERO Z OKOLICO – KRAJINSKI PARK GORIČKO	14
3. GOZDNI REZERVAT BABJI LOŽIČ	16
4. ORMOŠKO JEZERO IN LAGUNE	18
5. PTUJSKO JEZERO	20
6. RAČKI RIBNIKI IN POŽEG	22
7. ZADRŽEVALNIK MEDVEDCE	24
8. ŠOBEC	26
9. HRAŠKI MLAKI	28
10. ZBILJSKO JEZERO	30
11. SOTOČJE SAVE, LJUBLJANICE IN KAMNIŠKE BISTRICE	32
12. LJUBLJANSKO BARJE – IG	34
13. RIBNIKI V DRAGI PRI IGU	36
14. NARAVNI REZERVAT IŠKI MOROST	38
15. VRHNIŠKI GLINOKOPI	40
16. KOČEVSKO JEZERO	42
17. CERKNIŠKO JEZERO	44
18. LEŽEŠKI GABRK IN OKOLICA ŠKOCJANSKIH JAM	46
19. NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK	48
20. STRUNJANSKE SOLINE	50

Veliki škurh

GREMO NA POT!

Danes smo v dobi, v kateri kot prevozno sredstvo vladajo avtomobili. Čeprav jih mnogi mladi sami samostojno še ne moremo uporabljati ali pa nam je to finančno onemogočeno, postajamo od njih vedno bolj odvisni. Vse prepogosto se dogaja, da se nekam ne odpravimo, ker nas pač tja nihče ne odpelje. Pravimo, da nimamo prevoza ... Pri tem pa pozabljamo na vse možnosti in užitke, ki nam jih ponuja uporaba javnih prevoznih sredstev. Nič ne more nadomestiti pogleda skozi okno na bežečo pokrajino in drdrajočega zvoka vagonov.

V tem duhu je nastala ideja, da izdamo knjižico, ki jo držite v rokah. V njej smo opisali 20 izletov po vsej Sloveniji, na katere se lahko podamo z javnim prevozom in kolesi. Z obiskom teh območij boste imeli priložnost spoznavati in opazovati različne vrste ptic ter drugih rastlin in živali, ki tam prebivajo. Prepričani smo, da vas bo narava v vsej svoji raznolikosti navdušila. Vseeno pa se na izletu na vsakem koraku zavedajmo, da smo tukaj le na obisku in bodimo previdni, da ptic ter drugih živali ne motimo ali plašimo, rastlin pa ne trgamo in pazimo, da jih ne pohodimo!

Avtorji te knjižice se zavedamo, da še zdaleč nismo zbrali vseh možnosti, ki se nam ponujajo v Sloveniji. Mnogo območij še čaka, da jih odkrijemo in delimo z drugimi. Vendarle pa upamo, da vam bodo pričujoči opisi dali idejo, kam se odpraviti ta konec tedna. Brez avtomobila.

Želim vam obilo užitkov v naravi!

Tanja Šumrada, urednica

NAPOTKI ZA UPORABO KNJIŽICE

Vsak opis izleta je sestavljen iz podpoglavij, ki služijo večji preglednosti besedila.

Priporočen čas obiska

V tabeli so označeni meseci, ko lahko na opisanim območju opazujemo največ ptic. Ponekod so pod tabelo napisane še dodatne opombe, ki se nanašajo na čas obiska.

	za obisk priporočeni meseci
	za obisk manj zanimivi meseci

Način prevoza

Javno prevozno sredstvo ali kolo, ki omogoča najlažji dostop do območja. Med javni prevoz smo šteli mestne in medkrajevne avtobuse ter vlake.

Opis območja: V nekaj stavkih je opisan nastanek in splošne značilnosti območja, ki ga obiskujemo. Veliko izletov leži na področjih, ki so zakonsko zavarovana, bodisi kot krajinski parki ali naravni rezervati bodisi kot območja Natura 2000, ki so del omrežja varovanih območij evropskega pomena.

Dostop

Tukaj podajamo natančnejši opis, kako priti do cilja izleta. Večinoma smo za izhodišče izbrali glavno železniško in avtobusno postajo v Mari-

boru ali Ljubljani. Od izstopnih postaj smo zatem poskušali čim natančneje opisati dostope do začetka izleta. Priporočamo, da kljub tem opisom s seboj vedno vzamete zemljevid v ustreznem merilu.

Opis poti

V tem podpoglavju opisujemo natančen potek izleta. Časovna dolžina izletov je različna in močno odvisna od vsakega posameznika, zato je pri vsakem izletu navedena le okvirna ocena. Veliko območij lahko prehodimo po urejenih učnih poteh, kar je v takšnem primeru tudi omenjeno.

Ptice

Našteli smo vrste ptic, ki jih na tem območju lahko pričakujemo ali pa so za to območje posebnost. Ker pa v naravi ni nič stalnega, bodite vedno pripravljeni tudi na kakšne posebnosti.

Druge rastline in živali

Na vseh območjih je dobro imeti odprte oči tudi za druga živa bitja. Opisane se nekatere vrste in skupine rastlin in živali, ki so na območju še posebno pomembne in pogoste. Bodite pozorni tudi na letni čas, saj se nekatere pojavljajo samo v določenem obdobju v letu.

Oprema

Na vseh izletih je priporočljiv daljnogled. To je osnovni pripomoček, ki nam bistveno olajša določanje ptic, precej jasneje pa lahko opazujemo tudi obnašanje ptice, ne da bi jih pri tem preveč motili. Predvsem za večje odprte vodne površine priporočamo teleskop s primerno po-

večavo. Na vseh območjih se oblecimo vremenu in terenskim razmeram primerno. Ponekod so zaradi vode potrebni tudi škornji. S seboj imejte tudi priročnik za določanje ptic (in drugih živali in rastlin). V knjigarnah lahko dandanes kupimo mnoge kvalitetne priročnike tudi v slovenskem jeziku.

NEKAJ DODATNIH PRIPOROČIL

Zemljevidi

Na vse izlete vzemite s seboj zemljevid v ustreznem merilu. Za osnovo priporočamo Atlas Slovenije, za natančnejši pregled pa lokalni zemljevid v natančnejšem merilu.

Javni prevoz

Informacije o odhodih vlakov najdete na uradni spletni strani Slovenskih železnic www.slo-zeleznice.si in po telefonu na številki (01) 291 33 32. Številne povezave z vlakom ponujajo tudi prevoz koles. O možnostih se predčasno pozanimajte na železniški postaji. Podatke o odhodih avtobusov z Avtobusne postaje Ljubljana dobite na spletni strani www.ap-ljubljana.si ali po telefonu na številki 090 934 230. Pri nekaj opisih iz okolice Ljubljane so vozni redi podani na spletni strani Ljubljanskega potniškega prometa (LPP) www.jh-lj.si/lpp. Za izlete v okolici Maribora dobite informacije o voznih redih na telefonski številki 080 11 16 ali na spletni strani www.veolia-transport.si.

Vozni redi so večinoma nespremenjeni za več mesecev vnaprej. Vseeno svetujemo, da dan ali dva pred odhodom vozni red še enkrat preverite.

NAPOTKI ZA OPAZOVANJE PTIC

Opazovanje ptic je lahko zanimiv način preživljanja prostega časa. Da bomo videli čim več ptic, se je dobro držati nekaterih namigov, ki nam lahko precej povečajo seznam opaženih vrst ali omogočijo videti zanimiveše vrste.

Kdaj naj ptice opazujemo?

Večina ptic je aktivnih v jutranjem času, do približno tri ure po sončnem vzhodu. Čez dan so, posebno ob vročini, bistveno manj aktivne. Od poznega popoldneva do noči pa so zopet bolj živahne. Nekateri vrste so aktivne predvsem ponoči in jih podnevi praviloma ne bomo videli. To so na primer sove, kosec, podhujka, sloka in druge.

Večina vrst gnezdi spomladi od aprila do junija. Takrat intenzivno lovijo hrano za svoje pravkar izvaljene potomce. V tem času bodite še posebno previdni, saj so takrat ptice zelo občutljive. Nikoli ne glejte v ptičja gnezda ali odpirajte gnezdilnic za ptice! Jeseni in spomladi lahko pri nas opazujemo jate ptic selivk. Vodne ptice selivke se ustavljajo predvsem na večjih vodnih površinah, kot so jezera, reke, morje in druga mokrišča, da bi se nahranile in odpočile. Te vrste so predvsem skupine pobrežnikov, rac, gosi, galebov idr.

Kje naj ptice opazujemo?

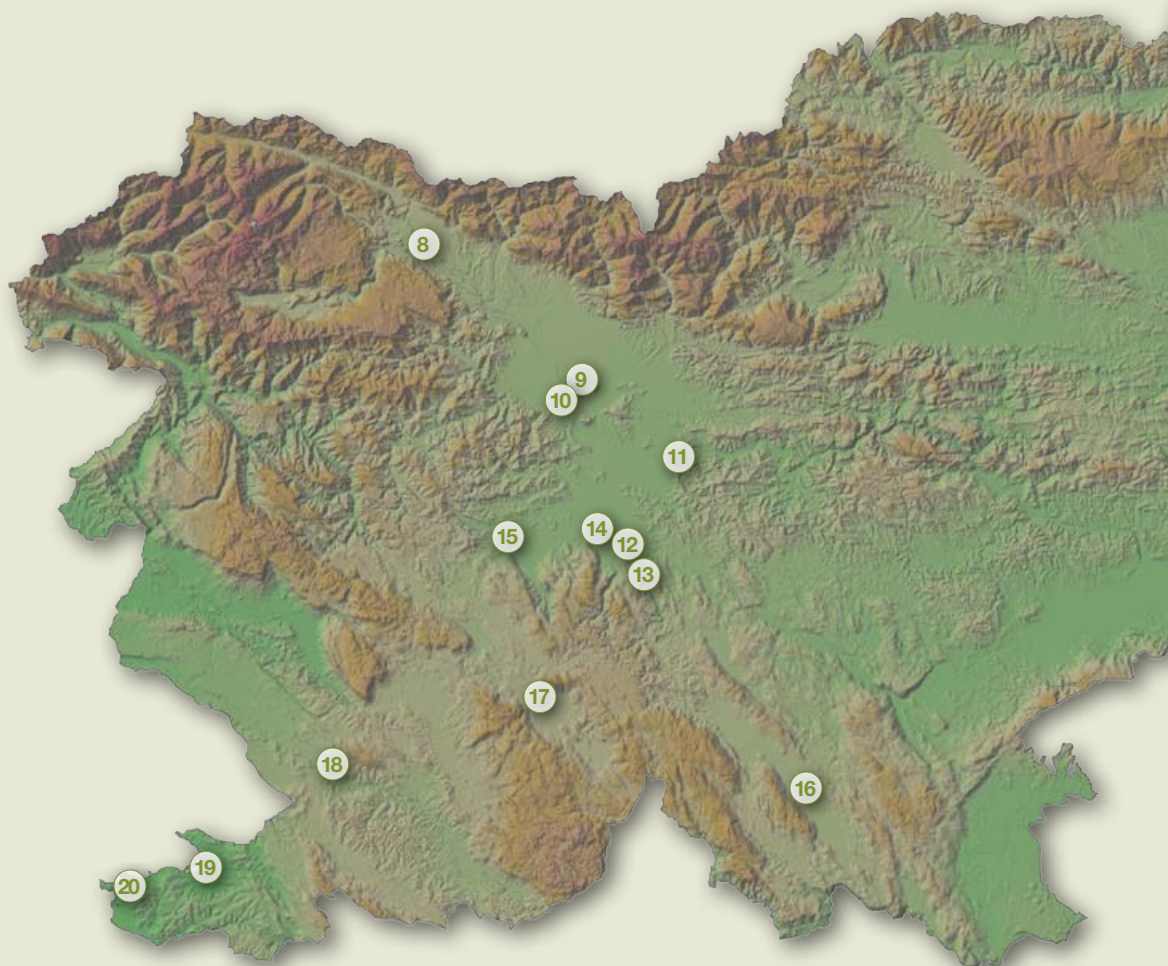
Največje število vrst bomo običajno našli na večjih vodnih in mokrotnih površinah. Tukaj mislimo predvsem mokrotne travnike, soline, jezera, mrtvice (zaprte rečne okljuke), jezera in morsko obalo. Nasprotno pa so v gozdu običajno ptice težje opazne, saj so skrite po drevesih. Tu pride v ospredje prepoznavanje ptic po petju in oglašanju. Zanimivo je tudi opazovanje ptic na travnikih in v mestu.

Tako začetnikom kot izkušenejšim opazovalcem ptic priporočamo obisk katerega izmed izletov, ki jih organizira **Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije**. Tako boste najlažje preverili svoje znanje in poleg tega izvedeli še marsikaj novega in zanimivega. Kdaj in kje bodo izleti boste najhitreje izvedeli v društveni reviji *Svet ptic* ali na spletni strani društva www.ptice.si.

OPOZORILO

Izogibajte se vsem nevarnostim na terenu. Ne hodite po slabo vzdrževanih in poplavljenih poteh ter brveh. Pozimi nikar ne hodite po ledu. Upoštevajte vremensko napoved in se njej primerno oblecite. Vse opisane kraje obiskujete na lastno odgovornost.

8

9

10

11

15

14

12

13

17

18

16

19

20

IZLETI

1. JEZERO KOMARNIK 12
2. HODOŠKO JEZERO Z OKOLICO – KRAJINSKI PARK GORIČKO 14
3. GOZDNI REZERVAT BABJI LOŽIČ 16
4. ORMOŠKO JEZERO IN LAGUNE 18
5. PTUJSKO JEZERO 20
6. RAČKI RIBNIKI IN POŽEG 22
7. ZADRŽEVALNIK MEDVEDCE 24
8. ŠOBEC 26
9. HRAŠKI MLAKI 28
10. ZBILJSKO JEZERO 30
11. SOTOČJE SAVE, LJUBLJANICE IN KAMNIŠKE BISTRICE 32
12. LJUBLJANSKO BARJE – IG 34
13. RIBNIKI V DRAGI PRI IGU 36
14. NARAVNI REZERVAT IŠKI MOROST 38
15. VRHNIŠKI GLINOKOPI 40
16. KOČEVSKO JEZERO 42
17. CERKNIŠKO JEZERO 44
18. LEŽEŠKI GABRK IN OKOLICA ŠKOCJANSKIH JAM 46
19. NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK 48
20. STRUNJANSKE SOLINE 50

1. JEZERO KOMARNIK

Način prevoza: medkrajevni avtobus

Opis območja: Akumulacijsko jezero Komarnik leži približno dva kilometra zahodno od Lenarta, južno od magistralne ceste Pernica–Lenart. Prvič je bilo omenjeno že v 16. stoletju, ko so ga lastniki bližnjega gradu Hrastovec uporabljali za gojenje rib. V šestdesetih letih preteklega stoletja so ga preuredili v akumulacijo za zadrževanje visokih voda in ga na zahodni strani obdali z visokovodnim nasipom.

Dostop: Z medkrajevnim avtobusom iz Maribora se peljemo po magistralni cesti Maribor–Gornja Radgona. Pri bivšem Črnem lesu (dom za starejše občane) v Zamarkovi pri Lenartu je avtobusna postaja, kjer izstopimo tako rekoč pred jezerom. Od tod gremo na desno peš čez manjši del travnika, kjer se že začne učna pot okoli jezera.

Opis poti: Okoli jezera vodi naravoslovna učna pot s pojasnjevalno tablo. Postavljeni sta tudi dve ornitološki opazovalnici. Za obhod jezera potrebujemo približno 2 uri.

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Ptice: V času gnezditve in selitve je jezero Komarnik pomembno gnezdišče in počivališče selečih se ptic. V pomladnih in poletnih mesecih lahko opazujemo malega in čopastega ponirka, mlakarice, gnezdilki čopasto črnico in sivko, na selitvi pa številne druge vrste rac, tukalic ter pobrežnikov. V trstičju ob jezeru gnezdiijo čapljiica, rakar, močvirska in bičja trstnica. Na jezeru gnezdi tudi labod grbec. Priporočljivo je, da ste pozorni na okoliške njive in travnike, kjer se posebno v času selitve pojavlja veliko vrst ptic. V gozdu na vzhodni strani gnezdiita med drugimi vrstami tudi pivka in belovrati muhar.

Druge rastline in živali: V jezeru Komarnik so primeren življenjski prostor odkrile številne dvoživke in nekateri plazilci. Tukaj so odkrili redkega vodnega hrošča obrobjenega kozaka, število kačjih pastirjev pa dosega okoli 30 vrst. Najdemo lahko zelo redko vidro in pogostejšo, a v naših krajih tujerodno vrsto, pižmovko. Veliko je rastlinskih vrst, med drugim blatnik, vodni orešek in ščitolistna močvirka.

Oprema: daljnogled in teleskop

Čopasta črnica

Zelena rega

2. HODOŠKO JEZERO Z OKOLICO – KRAJINSKI PARK GORIČKO

Način prevoza: vlak

Opis območja: V dolini Dolenskega potoka in okolici se lahko seznanimo s tipično kulturno krajino Goriškega. Hodoško jezero (imenovano tudi Dolensko jezero) je nastalo z zajezitvijo Dolenskega potoka. Veliko je 5,2 ha in globoko do tri metre. Tod lahko še opazujemo mokrotne travnike, čeprav je večina že preoranih v njive. Na severni, plitvejši, strani se jezero zarašča z vodnim rastlinjem in ustvarja primerne pogoje za nekatere ogrožene vrste. Na vzhodni strani ga

obdajajo toploljubni borovi, na zahodni pa malo bolj vlažni bukovi gozdovi. Proti severu se začne teren dvigovati in prispemo v gričevnat svet z visokodebelnimi sadovnjaki, ki rastejo med raztresenimi hišami v vaseh Dolenci in Budinci.

Dostop in opis poti: Z vlaka izstopimo na postaji Hodoš in se odpravimo čez vas proti severu. Jezero je od postaje oddaljeno 2,5 km in se nahaja na koncu vasi na levi strani ceste, do njega pa nas iz vasi vodijo tudi usmerjevalne table. Okoli jezera je urejena učna pot s pojasnjevalnimi tablami

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

in opazovalnico. Po ogledu jezera nadaljujemo pot po cesti naprej in po dobrih 3 km prispemo do vasi Dolenci, kjer nas čakajo prvi klanci vse do Budincev. Obe vasi mejita na Madžarsko. Do jezera se lahko od postaje pripeljete tudi s kolesom. Za izlet boste v primeru raziskovanja okolice gotovo potrebovali ves dan.

Ptice: Od redkih vrst na jezeru gnezdijo čaplji-
ca, mokož in rakar. Kot prehranjevališče pa je pomembno za črno štorčlo, veliko belo in sivo čapljo. V dolini potoka so izjemne gostote rja-
vega srakoperja in rumenega strnada, iz gozda lahko slišimo črno žolno, pivko pa tudi duplarja. V Dolencih in Budincih bomo slišali zeleno žol-
no, vijeglavko, smrdokavro, hribskega škranca, ponoči pa odmeva od klicev velikega skovika. Zelo pogosta je tudi lesna sova. Iz nekaterih goz-

Vidra

dičkov lahko z nekaj sreče slišimo kavke, ki so naselile dupla črne žolne.

Druge rastline in živali: Hodoško jezero je osrednji habitat za vidro na Goričkem, katere glav-
nina populacije se nahaja na Madžarskem. Na obronkih gozda ob dolini raste dišeči volčin, ka-
terega posebnost je, da uspeva na silikatni pod-
lagi. Rastline imajo (pol)grmičasto razrast, zato ga nekateri botaniki uvrščajo v podvrsto grmi-
časti dišeči volčin. Na nekaterih južnih pobočjih gričev najdemo še ekstenzivna suha travišča.

Oprema: daljnogled

Smrdokavra

3. GOZDNI REZERVAT BABJI LOŽIČ

Način prevoza: vlak

Opis območja: Gozdni rezervat Babji ložič pri Ljutomeru je 23 ha velik ostanek nekdanjih obsežnih nižinskih hrastovo-gabrovih gozdov v dolini reke Ščavnice. Zaradi posebnega življenjskega prostora je tudi zavarovan kot naravna vrednota državnega pomena. V rezervatu se lahko sprehodimo ob mogočnih dobovih in gabrovih drevesih, ki nam dajo občutek pragozda. Še posebej je obisk priporočljiv marca in aprila, ko tla prekrije bujna zelena preproga tipične nižinske vegetacije.

Dostop in opis poti: Pripeljemo se z vlakom, ki ima dobro povezavo z notranjostjo Slovenije. Izstopimo na postaji Ljutomer–mesto. Ko pogledamo čez tire, se nam pogled ustavi na gozdičku, ki je naš cilj. Prečkamo tire, čez 50 m zavijemo z asfaltne ceste na levo in sledimo poljski poti, ki nas pripelje do reke Ščavnice. Prečkamo mostiček in že smo na robu rezervata. Pot od postaje do rezervata je dolga okoli 600 metrov. Obisk rezervata traja približno dve uri.

Ptice: V Babjem ložiču se bomo srečali s tipičnimi ptičjimi vrstami nižinskih gozdov. Zgodaj

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Priporočamo dvodnevni izlet s kolesi v kombinaciji s Hodoškim jezerom, ali z obiskom reke Mure in Krajinskega parka Jeruzalemsko–Ormoške gorice. Pri tem lahko prespite na kmetijah s kmečkim turizmom, kjer pa se je potrebno predhodno najaviti.

spomladi začnejo svatovati črna in zelena žolna, veliki, srednji in mali detel. Prisotna sta tudi kratkoprsti in dolgoprsti plezalček. Pravi živžav se začne aprila, ko se ščinkavcem, škorcem, sinicam in drozgom pridružijo črnoglavka, belovrati muhar, sivi muhar, kobilar, divja grlica in še druge vrste ptic. Rezervat obdajajo polja z mejičami, kjer lahko opazujemo vrste kulturne krajine kot sta poljski in čopasti škrjanec, rjavi srakoper, slavec in druge. Od ujed v okolici najpogosteje vidimo kanjo, postovko in občasno sršenarja.

Ponoči slišimo lesno sovo in malo uharico. V spomladanskem času se pojavljajo pepelasti, rjavi in močvirski lunj, konec aprila in v začetku maja pa tudi rdečenoga postovka.

Druge rastline in živali: Od rastlin naj omenimo navadni mali zvonček, dve vrsti petelinčkov in pegasti pljučnik, od živali pa belouško in rogača.

Oprema: daljnogled

Zelena žolna

Belouška

4. ORMOŠKO JEZERO IN LAGUNE

Način prevoza: vlak ali medkrajevni avtobus

Opis območja: Ormoško jezero je eno izmed večjih slovenskih akumulacijskih jezer, ki je nastalo kot rečna akumulacija zaradi zajezitve Drave s hidroelektrarno Varaždin. Velikost jezera je približno 150 ha, preko samega jezera pa poteka meja med Slovenijo in Hrvaško. Ormoške lagune so nastale kot bazeni za odpadne vode bivše tovarne sladkorja v Ormožu. Zaradi velike količine hranilnih snovi in posledično obilice hrane, so bazeni postali stalna točka tako za gnezdenje, kot za selitev mnogih ogroženih vrst ptic.

Dostop: Iz osrednje in zahodne Slovenije do Ormoškega jezera najlažje pridemo z vlakom,

saj izstopimo na postaji v Ormožu, ki je le streljaj od jezera. Prav tako nas do jezera in lagun pripelje medkrajevni avtobus, katerega postaja je v Ormožu.

Opis poti: Od železniške postaje se odpravimo proti Dravi, po cesti v smeri toka reke. Po približno 10 minutah hoje se na desni začne nasip, od koder se nam odpre pogled na jezero. Na več mestih lahko nasip po brvi zapustimo in sledimo makadamski cesti, ki vodi na levo v lagune. V lagunah bodimo posebno previdni, da ne vznemirjamo ptic. Ostanimo na makadamski cesti, ki vodi okoli lagun in nikakor ne hodimo po nasipih med bazeni! Opazovanje ptic na jezeru in v lagunah nam bo vzelo ves dan.

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec

Ptice: Ormoško jezero in lagune sta za ptice zelo pomembni vodni površini. Na jezeru lahko pozimi opazujemo njivske, beločele in sive gosi ter srečamo večino rac, ki se pojavljajo v Sloveniji, vključno s pri nas redkejšimi vrstami. Pogoste so velike jate lisk, na katere preži belorepec. Pozimi se redno pojavljajo zvonci in mali žagarji. Trstičje na začetku jezera je poleti gnezdišče za več vrst trstnic in čapljico. Pogoste so številne vrste galebov, občasno pa najdemo tudi nekatere redkejšje vrste.

V Ormoških lagunah lahko spomladi, poleti in jeseni opazujemo pobrežnike kot so rdečenogi, črni, močvirski, pikasti, zelenonogi in celo jezerski martinec, črnorepi ključač in komatni deževnik. Tukaj gnezdiijo polojniki, v selitvenem času pa lahko opazujemo še različne vrste prodnikov. V enem

izmed vodnih bazenov gnezdiijo navadne čigre in rečni galebi. V lagunah gnezdi tudi kostanjevka, vrsta globalne varstvene pozornosti. Iz trstičja v poletnih mesecih pogosto slišimo mokoža, z nekaj sreče pa lahko vidimo tudi malo ali grahasto tukalico. V času selitve se pojavljajo različne race plovke (rod *Anas*). V topli polovici leta lahko opazujemo posamezne osebkje rjavih lunjev, ki jadrajo nad trstičjem, pozimi pa jih zamenja pepelasti lunj.

Druge rastline in živali: V lagunah lahko ob večerih pri lovu opazujemo hermelina in malo podlasico, na številnih okoliških poljih pa srne in poljske zajce.

Oprema: Tako na jezeru kot v lagunah priporočamo teleskop.

Močvirski martinec

Siva gos

5. PTUJSKO JEZERO

Način prevoza: vlak

Opis območja: Ptujsko jezero je s 346 ha površine največje slovensko stalno jezero. Nastalo je z zaježitvijo reke Drave pod Ptujem (1978). Služi kot akumulacija za hidroelektrarno Formin. Na jezeru so trije otoki in dva stebra visokonapetostnega daljnovoda, ki imata betonska podstavka. Tukaj gnezdi ena izmed zadnjih kolonij navedne čigre v Sloveniji. V preteklosti je tu gnezdila zadnja znana kolonija na naravnem gnezdišču, dokler je niso z gradnjo umetnega jezera uničili, sedaj pa se vzdržuje umetno. Okoli celotnega jezera je zgrajen 12,5 km dolg nasip.

Dostop: Izstopimo na železniški postaji Ptuj. Do Ptujskega jezera se odpravimo v smeri proti Dravi (z vlakom smo se čeznjo peljali po železniškemu mostu), mimo drevoreda in skozi manjši park. Ko pridemo do brega Drave, gremo v smeri proti zahodu mimo okroglega stolpa do t. i. peš mostu. Prečkamo ga in na drugem koncu začnemo pot okoli jezera po nasipu. Spomladi in poleti pa je v jutranjem času zaradi svetlobe pot bolje začeti na levi strani.

Opis poti: Pot po nasipu in preko jezu v Markovcih nas vodi okoli celotnega jezera. Celotna pot je zelo dolga in zahteva več ur hoje.

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Ptice: Ptujsko jezero ima izjemen pomen za prezimujoče ptice in je pomembno počivališče ptic selivk. Na jezeru lahko opazujemo skoraj vse vrste rac – od sivk, čopastih črnic, kreheljcev, mlakaric, žvižgavk, konopnic, zvoncev, dolgorapih pa do redkejših rjavk in zimskih rac. Občasno se pojavljajo beloliske, pa tudi črne race. Ptujsko jezero je najpomembnejše prezimovališče malega žagarja pri nas. Pozimi je pogost in številen veliki, redkejši pa srednji žagar. Tudi pestrost galebov je zlasti v času selitve velika. Pozimi lahko na jezeru opazujemo polarne in rdečegrle slapnike. Na Ptujskem jezeru lahko opazujemo tudi pogoste male ponirke, čopaste in črnovrate ponirke, redkeje rjavovratega ponirka. Na različnih strukturah v jezeru posedajo

jate kormoranov, med katerimi redno najdemo tudi redkejšega pritlikavega kormorana. Okoli jezera je veliko njiv, na katerih je moč opazovati najrazličnejše ptice, ki so vezane na ta življenjski prostor. Na otokih poleg navadne čigre gnezdita še velika kolonija rečnih galebov in posamezni pari črnoglavega galeba.

Druge rastline in živali: Na južnem delu nasipa se nahajajo suhi travniki, kjer spomladi uspeva več vrst orhidej. Najštevilčnejši sta trizoba kukačica in piramidasti pilovec.

Oprema: Zaradi velikosti jezera je teleskop za opazovanje ptic del obvezne opreme.

Sivka

Navadna čigra

6. RAČKI RIBNIKI IN POŽEG

Način prevoza: vlak in kolo

Opis območja: Krajinski park Rački ribniki – Požeg leži na obrobju Dravskega polja. Zajema predvsem nižinski poplavni gozd, travnike z mejicami in stoječe vode (Rački ribniki in zadrževalnik Požeg). Račke ribnike so ribogojništvu namenili že leta 1870, ko so bili v lasti raških grofov. Vseh ribnikov je šest (skupaj s tremi Turnovimi ribniki) in so namenjeni intenzivnemu gojenju krapov od drstitve do vzreje. Akumulacija Požeg kljub umetnemu nastanku v 60. letih 20. stoletja predstavlja pravi naravni biser.

Dostop: Pripeljemo se z vlakom iz smeri Ljubljane ali Maribora in izstopimo na postaji Rače. Do izhodišča se lahko sprehodimo ali odpeljemo s

kolesom. Po Ljubljanski cesti gremo do krožišča pri gradu Rače, kjer zavijemo proti jugu po Ptujski cesti (gasilski dom je na naši levi). Po dobrih 500 metrih zavijemo desno pri tabli za krajinski park. Po nekaj 100 metrih od odcepa smo na območju Račkih ribnikov. Skupaj je dostopna pot dolga približno tri kilometre.

Opis poti: Med Račkimi ribniki vodijo asfaltirana cesta in različne poti. Postavljena je tudi opazovalnica. Od ribnikov do akumulacije Požeg pridemo po makadamski cesti skozi poplavni gozd. Po nekaj sto metrih pridemo do kmetije pri Šugarju (tu se gozd za krajši čas neha), od koder nadaljujemo pot do konca gozda in zavijemo desno mimo odcepa za Turnove ribnike, ki so najstarejši na tem območju. Akumulacija

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Požeg se nahaja na drugi strani železniške proge in je z južne in vzhodne strani obdana z visokim nasipom, na ostalih straneh pa se voda razliva v gozd, ki je v spomladanskem in jesenskem času vlažen in na nekaterih mestih zaradi močvirja težko prehodan. Od Račkih ribnikov do Požega je so dobri 3 km poti. V kolikor se ne želite vračati po isti poti, lahko nadaljujete pot proti jugu do železniške postaje na Pragerskem, kjer počakate na vlak. Obisk obeh vodnih površin in raziskovanje poplavnega gozda lahko traja cel dan.

Ptice: Tukaj boste v vseh letnih časih doživeli pravi vrvež, ki ga uprizarjajo ptice. Izmed vodnih vrst redno gnezdijo mali in čopasti ponirek, čopasta črnica, liska in zelenonoga tukalica. Vodne površine pogosto preletava škrjančar, ki lovi kačje pastirje, v času selitve pa lahko z nekaj sreče opazujemo tudi ribjega orla. Z vej ob vodi celo leto lovi vodomec, medtem ko sive čaplje

lovijo z vej ob gozdu, kjer skupaj z velikimi belimi čapljami tudi prenočujejo. Pogosto se pojavlja črna štoklja, ki gnezdí v okoliškem gozdu. Ko je nivo vode nizek, lahko opazujemo tudi različne pobrežnike. Za ptice zelo zanimiv je še poplavni gozd, skozi katerega iz Račkih ribnikov pridemo do zadrževalnika Požeg.

Druge rastline in živali: Na Račkih ribnikih in Požegu najdemo veliko dvoživk, med njimi je zelo pomembna zelena rega. Svoje domovanje si je tukaj poiskalo veliko kačjih pastirjev in pajkov, kot je osasti pajek. Z malo sreče bomo naleteli na belouško in pižmovko. Ljubitelji flore bodo vsekakor prišli na svoj račun, saj tukaj uspeva združba vodnega oreška in izjemno pomembne ščitolistne močvirke, ki sodi med najredkejšje vodne rastline pri nas.

Oprema: daljnogled in teleskop.

Vodomec

Bela štoklja

7. ZADRŽEVALNIK MEDVEDCE

Način prevoza: vlak in kolo

Opis območja: V panonskem delu Slovenije je zadrževalnik Medvedce tretja največja sklenjena vodna površina. Zgrajen je bil leta 1990, sprva za zadrževanje visokih voda številnih poplavnih potokov in za potrebe namakanja kmetijskih površin. Danes služi z gospodarskega vidika kot ribogojnica in je za varstvo ptic izjemnega pomena. Od leta 2008 ima zadrževalnik Medvedce skupaj z okoliškimi poplavnimi gozdovi status Mednarodno pomembnega območja za ptice (IBA Črete). Na zadrževalniku prevladuje vodno rastlinstvo, na posameznih obronkih pa najdemo tudi redke poplavne travnike in gozdove. Območje prepredajo številni izsuševalni jarki, ki v času močnega deževja poplavijo, kar privablja številne pobrežnike,

ki se tu prehranjujejo. Zahodni del zadrževalnika je prekrit z velikimi sestoji rogozja in trstičja, ki nudijo zavetje mnogim redkim ptičjim vrstam, ki tukaj gnezdijo. Vodni zadrževalnik vsako jesen izpraznijo zaradi izlova rib. Pozimi je preostala vodna površina pogosto v celoti zaledenela.

Dostop: Severno od zadrževalnika je kraj Pragersko, ki predstavlja večje železniško križišče (Ljubljana–Maribor–Ptuj). Prihodi in odhodi vlakov so pogosti, med tednom vsako uro, ob koncu tedna vsaki dve uri. Zadrževalnik je od Pragerskega oddaljen slabe štiri kilometre, zato se lahko brez večjih težav do njega odpravimo peš ali s kolesom. Najbolje je, da v začetku poti sledimo znakom za mednarodno strelišče. Pot se razcepi pri regionalnem smetišču, kjer nada-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ljujemo pot naravnost proti jugu. Asfaltna cesta nas vodi mimo travnikov, gozdičkov in potoka Polskava. Kmalu prispemo do naslednjega križišča, kjer zavijemo na stransko cesto naravnost proti jugu. Nato čez kakšnih štiristo metrov pred ostrim levim ovinkom zagledamo most, pred katerim zavijemo levo na makadamsko cesto, ki nas pripelje ob manjšem kanalu naravnost do visokovodnega nasipa zadževalnika. Vožnja s kolesom s Pragerskega do Medvedc traja približno petnajst minut, hoje peš pa je slabo uro. Obhod zadrževalnika nam bo vzel najmanj štiri ure.

Opis poti: Po visokovodnem nasipu vodi široka pot okoli celotnega zadrževalnika, katerega obseg meri približno šest kilometrov.

Ptice: Območje zadrževalnika je izrednega pomena pri gnezdenju in selitvi ptic. Na Medvedcah redno gnezdiijo številne vodne vrste ptic, ki so drugod po Sloveniji zelo redke. To so zlasti različne vrste rac, kot so konopnica, reglja, kostanjevka in žličarica, in ponirkov. Veliki sestoji trsta omogočajo dobre pogoje za gnezdenje nekaterih skrivnostnih in malo poznanih vrst ptic, kot so denimo bobnarica, številne tukalice, rjava čaplja in rjavi lunj. Za slednji vrsti je zadrževalnik edino znano gnezdišče v Sloveniji. Največ ptic se pojavlja med selitvijo. Takrat je možno opazovati tudi več tisoč vodnih ptic naenkrat, ki si po dolgi poti spet nabirajo moči. Na preletu so pogoste večje jate ga-

lebov, čiger, lunjev, prib in togotnikov. V zadnjem času se redno pojavlja tudi močvirska uharica. Nad tem območjem se ustavlja tudi nekaj redkih vrst ptic: plevice, škarniki, kaspiske čigre in različne vrste prodnikov. V hladnem delu leta in med selitvijo so glavna atrakcija velike bele čaplje; vsak večer se zbere več sto osebkov, ki prenočujejo na sredini zadrževalnika. Na zadrževalniku Medvedce in v njegovi okolici je bilo doslej opaženih 239 različnih vrst ptic, od teh je 57 vrst gnezdilke, ki večinoma predstavljajo varstveno pomembne vrste.

Druge rastline in živali: Na zadrževalniku lahko opazujemo žabe plavčke in zanimive oranžne barjanske cekinčke. Najpogostejša vodni rastlini sta vodni orešek in dristavec. Opazujemo lahko tudi rastlino štirilistno marzilko.

Oprema: Poleg daljnogleda je teleskop zelo priporočljiv.

Mala tukalica

Velika bobnarica

8. ŠOBEČ

Način prevoza: vlak ali medkrajevni avtobus

Opis območja: Šobec leži blizu naselja Lesce, natančneje pod hipodromom Lesce. To je kraj, kjer se menjavajo različni življenjski prostori, ki so za ptice ključnega pomena. Sam Šobec je znan kot kamp in je poleti idealna počitniška točka za mnoge turiste, ki se hladijo v senci borovih dreves ali pa si privoščijo kakšno vodno rekreacijo, ki je možna na umetno narejenem Šobčevem bajerju.

Dostop in opis poti: Do Lesc lahko pridemo z avtobusom in vlakom. Glavna avtobusna in železniška postaja se nahajata v Lescah, od tam pa se do Šobca odpravimo peš mimo hipodroma Lesce, kjer na križišču zavijemo na desno in sledimo usmerjevalnim tablam do kampa. Sprehod ob bajerju, Savi in okolici traja od tri do štiri ure.

Ptice: Šobčev bajer je med ornitologi poznan po rednih opazovanjih rase mandarinke, ki se tu pojavi v sredini oktobra in ostane do začetka marca. Na bajerju se vse leto zadržujejo mlaka-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

rice, občasno se jim pridruži tudi kakšen labod grbec in mali ponirek. Septembra se na preletu redno ustavijo žvižgavke. V času selitve sta bila že opazovana raca žličarica in krehelj. Druga vodna površina je Sava Dolinka, ki je ustvarila svoje meandre ob borovem gozdičku. Tu se vse leto zadržujeta povodni kos in siva pastirica, spomladi in poleti pa se jima pridruži tudi bela pastirica. Prav tukaj se lahko srečamo z ogroženim vodomcem. Za ljubitelje gozdnih ptic je najbolj zanimiv borov gozd. Od pevk bomo tu našli kosa, cararja, brinovko, šmarnico, različne vrste sinic, krivokljuna, kalina, liščka, kratkoprstega plezalčka, rumenoglavega kraljička, brgleza in

še bi lahko naštevali. Od plezalcev bomo tu srečali velikega detla, v loki na drugem bregu Save Dolinke pa še pivko. To območje je znano tudi po opazovanjih črne štoklje.

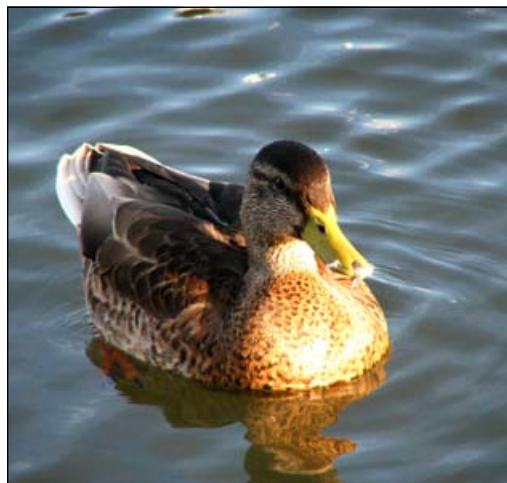
Druge rastline in živali: Ob mokrišču Šobec najdemo različne vrste dvoživk in kačjih pastirjev, pa tudi ogroženega obrobljenega kozaka in nestrupeno kačo belouško. Mokrišče Šobec je rastišče mesojede rastline mastnice in navadne močvirnice. V samem kampu vam bodo nasmeš na usta priklicale številne neverice.

Oprema: daljnogled

Velika sinica

Mlakarica

9. HRAŠKI MLAKI

Način prevoza: medkrajevni avtobus

Opis območja: Hraški mlaki sta plitvi poplavljeni kotanji na travnikih, ki ju je bližnja živinorejska farma uporabljala kot gnojni jami. Prvič so bile, takrat tri, v karto vrisane leta 1978. Njun ornitološki pomen so ornitologi začeli raziskovati leta 1991, ko ju je odkril Andrej Bibič, ki je naslednje leto skupaj s Petrom Trontljem tu zabeležil prvo gnezditev čopaste črnice v zahodni Sloveniji. Prav tako je bila tukaj zabeležena tudi prva gnezditev črnovratega ponirka pri nas.

Dostop: V Hraše iz Ljubljane nekajkrat dnevno vozi medkrajevni avtobus (linija Vodice). Izstopimo pri jahalnem centru Janhar. Od tu nas od

Hraških mlak loči nekaj sto metrov asfaltirane ulice, ki pelje proti severu in se konča pri kmetijskem kombinatu. V kolikor nam ure odhoda za Hraše ne ustrezajo, se lahko peljemo tudi v sosednjo vas Zapoge (vzhodno od Hraš), od koder se v Hraše podamo po dober kilometer dolgi makadamski cesti, ki vodi preko polj. Pri orientaciji nam pomaga cerkev sv. Jakoba, ki stoji na poljih na desni strani, približno na polovici te poti. Makadamska pot iz Zapog nas pripelje prav do Hraških mlak.

Opis poti: Med dvema mlakama vodi kolovoz, ki je po močnem deževju lahko precej blaten, zato priporočamo primerno obutev. Sicer pa je večina obrežja prehodna kljub brezpotju. Najprimernejše

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Obisk je manj primeren v času poledenitev manjših stoječih vodnih teles.

mesto za opazovanje je kjerkoli na južnem obrežju južne mlake (večja mlaka, ki je bližje naselju). Za celoten izlet potrebujemo tri do štiri ure.

Ptice: Mlaki sta najbolj zanimivi za opazovanje vodnih ptic in ptic pevk, ki gnezdiijo v trstičju in rogozu. Če pa se sprehodimo po poteh širše okolice, lahko srečamo tudi značilne ptice kulturne krajine in gozdov. V času gnezditve bomo na mlakah opazovali malega in čopastega ponirka, laboda grbca in čopasto črnico. Z nekaj sreče bomo uzrli tudi zelenonogo tukalico ali mokoža. Nad gladino vode se spreletavajo jate kmečkih in mestnih lastovk, ki pa se jim občasno pridruži tudi kakšna breguljka. V času selitve lahko na mlakah opazujemo več vrst rac, kot so reglja, krehelj, žvižgavka in dolgorepa raca ter kostanjevka. V trsju lahko naletimo na grahasto in malo tukalico, medtem ko se na obrežju za-

držujejo jate pobrežnikov, večinoma močvirskih martinov, med katere se občasno pomešajo tudi redkejšje vrste.

Druge rastline in živali: Druge najopaznejše živali so, glede na tip prebivališča, seveda dvoživke in kačji pastirji. V času svatbe zelenih žab nas v poznopoldanskem času očara njihovo oglašanje. V obrežnem rastlinju se skrivajo rege, spomladi pa se tu mrestijo sekulje in krastače. Na podrtem deblu vrbe se rade sončijo belouške. Dobršen del obalnega pasu južne mlake je zaraščen z rogozom, južni del ob vasi pa je odprt, saj so pred leti posekali obrežno vrbovje. Severno mlako pretežno porašča trs, deloma pa tudi rogoz. Vodna gladina je skoraj vedno pokrita z vodno lečo.

Oprema: Priporočljiva, a ne nujno potrebna, je uporaba teleskopa in po deževju škornji.

Mokož

Kmečka lastovka

10. ZBILJSKO JEZERO

Način prevoza: medkrajevni avtobus, mestni avtobus (LPP) ali vlak

Opis območja: Jezero je nastalo z zaježitvijo Save v začetku petdesetih let in zavzema 47 ha površine. Na desnem bregu leži vas Zbilje s čolnarno, na levem pa hrib Brezovec in manjše naselje počitniških hišic. Obala je strma in v pretežni meri porasla z mešanim gozdom. V jezeru so se z leti nakopičile ogromne količine rečnih naplavin, ki ob zelo nizkem vodostaju postanejo vidne kot otoki mulja.

Dostop in opis poti: Z mestnim avtobusom (LPP): Z mestnim avtobusom (LPP) št. 25 se peljite do postaje »Ob igrišču« v Medvodah. Nato

nadaljujete pot peš vzdolž glavne ceste v smeri proti Zbiljam. Po slabem kilometru lahko pri gostišču zavijete desno proti Savi, če si želite ogledati območje v bližini jezu. Rt, ki je za opazovanje tega območja najprimernejši, najdete tako, da sledite kovinski žici, ki je napeta čez strugo Save, vpeta je namreč ravno na rtu. Pot proti čolnarni v Zbiljah, ki je najprimernejši kraj za opazovanje osrednjega dela jezera, lahko nadaljujete skozi gozd ali vzdolž glavne ceste. V obeh primerih pri trgovini Mercator zavijete desno v kraj Zbilje in nadaljujete pot do gasilskega doma. Tam zopet zavijete desno proti jezeru.

Z medkrajevnim avtobusom: Na izlet se lahko podate tudi z avtobusi, ki vozijo v okolici Ljubljane ali v Kranj. V tem primeru izstopite na posta-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

jah »Zbilje jezero« ali »Zbilje križišče«. Od postaje nadaljujte pot skozi vas Zbilje do jezera.

Z vlakom: Izstopimo na železniški postaji Medvode in na križišču z glavno cesto zavijemo na levo, kjer nas bo pot vodila do avtobusne postaje »Ob igrišču«.

Izlet z dostopom traja od štiri do pet ur.

Ptice: Zbiljsko jezero je verjetno najboljše območje za opazovanje prezimujočih vodnih ptic v okolici Ljubljane in v osrednji Sloveniji nasploh. Mogoče je opazovati vse pogostejše vrste ponirkov, sive čaplje in race (na primer konopnica, čopasta črnica in krehelj), v manjši meri pa tudi galebov, od katerih se na jezeru redno zadržujeta rumenonogi in rečni galeb. Vsako leto se

med pogostejšimi vrstami znajde tudi kakšna redkejša, kot sta beloliska in zvonec. Dreves, ki obdajajo jezero, nikakor ne kaže zanemariti, saj se v njih pogosto zadržujejo jate drozgov, ščinkavcev, pa tudi detli. V iglastem gozdu v bližini rta so pogoste čopaste sinice in rumenoglavi kraljički.

Druge rastline in živali: Jezero je zelo bogato z ribami. Najpogostejše vrste so šarenka, klen, ščuka, rdečeoka in podust. Velik problem Zbiljskega jezera je razrast vodnih rastlin – predvsem vodne kuge ali račje zeli.

Oprema: Poleg daljnogleda je priporočljivo uporabljati teleskop.

Liska

Veliki žagar

11. SOTOČJE SAVE, LJUBLJANICE IN KAMNIŠKE BISTRICE

Način prevoza: medkrajevni avtobus

Opis območja: V bližini Dola pri Ljubljani se v Savo izlivata dve večji reki, Ljubljanica in Kamniška Bistrica. Sava tod teče preko kulturne krajine z mozaikom njiv in travnikov, ki so v bližini vaških naselij mestoma posejani z visokodebelnimi sadovnjaki. Njen tok je bil skozi preteklost večkrat uravnavan, vendar ima v primerjavi z drugimi odseki v srednjem toku prav ta še najbolj naravno podobo. Voda ob močnem deževju in v času spomladanskega taljenja snega še vedno prestopi bregove in ima dovolj moči, da mestoma izpodjeda bregove. Tako ustvarja procese in pojave, ki spominjajo na prvinsko podobo reke.

Dostop: V Dol pri Ljubljani se iz Ljubljane lahko pripeljemo z medkrajevnim avtobusom. Iz Dola se k Savi napotimo peš. Poiščemo župnijsko cerkev in pot nadaljujemo po glavni ulici proti vzhodu, oziroma v smeri proti naselju Kleče. Kakih 200 m naprej od cerkve zavijemo po ulici desno navzdol. Če smo na pravi poti, na svoji desni kmalu uzremo veliko halo podjetja Topdom. Pot nadaljujemo do manjšega potoka Mlinščica. Od mostiča dalje, kjer potok prečkamo, preko polj vodi makadamska pot, ki kmalu zavije levo. Pred seboj že vidimo pas obrežne gozdne vegetacije reke Save.

Opis poti: Ko preko polj prispemo do gozda, pot nadaljujemo po kolovozu, ki vodi skozenj. Po pri-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Sotočje lahko obiščete kadarkoli v letu, razen v času visokih vodostajev. Tedaj obisk ni primeren in je pristop neposredno k reki na nekaterih delih lahko celo nevaren.

bližno 400 m dospemo do velikega prodišča na levem bregu Save. Prodišče je zlahka dostopno, v času gnezditve (od začetka aprila do konca junija) pa se izogibajmo hoji po njem, saj tu gnezdi mali deževnik. Trojno sotočje je slab kilometer po toku navzgor. Za opazovanje ptic izberemo primerno točko ob enem ali drugem koncu prodišča, kjer nam kritje nudi obrežna vegetacija. Lahko se odpravimo tudi na pohod ob Savi po toku navzdol vse do mosta pri Dolskem in nato po desnem bregu navzgor. Da pridemo na to pot, se je treba vrniti nazaj na rob obrežnega gozda, kjer smo prej krenili do prodišča. Pot nadaljujemo po kolovozu vzdolž Save. Kolovoz kasneje napravi večji ovinek prek polj in se nato spet približa reki. Od mostu v Dolskem po levem bregu navzgor ob železnici vodi lokalna cesta, s katere lahko ponovno večkrat krenemo k obrežju Save. Do Dola pri Ljubljani

je potrebno opraviti celotno pot v nasprotni smeri, saj daleč naokrog ni drugega mostu in poti krožno ni mogoče skleniti. Potrebujemo od tri do štiri ure.

Ptice: Vrste, ki jih bomo na izletu ob sotočju in okolici opazovali, so ptice kulturne krajine, gozdne ter nekatere vodne ptice. Med gnezdenjem lahko na prodiščih in tik ob reki opazujemo male deževnike in male martince, povodne kose, vodmce in sive pastirice. V okolici bodimo pozorni na kobilarje, rjave srakoperje in pogorelčke. Pojavljajo se tudi redkejšje vrste, kot so črna štor-klja, črni škarnik in rjavi lunj. Pozimi in v času selitve so tukaj pogostejši kormorani in velike bele čaplje, pa tudi rumenonogi in rečni galebi, mali prodniki ter pikasti in zelenonogi martinci.

Oprema: daljnogled

Mali deževnik

Mali martinec

12. LJUBLJANSKO BARJE – IG

Način prevoza: medkrajevni avtobus ali kolo

Opis območja: Ljubljansko barje je eno najpomembnejših območij za ptice pri nas, saj se tukaj pojavljajo številne ogrožene vrste. Najpomembnejši življenjski prostor ptic na Ljubljanskem barju so nedvomno vlažni travniki, kjer gnezdi največja slovenska populacija kosca. Leta 2008 je bilo to območje razglašeno za Krajinski park Ljubljansko barje.

Dostop:

Z avtobusom: Do Iga se lahko iz Ljubljane pripeljemo z medkrajevnim avtobusom. Do travnikov, ki so najprimernejši za opazovanje, se odpravimo peš. S postaje se odpravimo po glavni

cesti v smeri, iz katere je pripeljal avtobus. Hodimo po robu ceste do bencinske črpalke na začetku vasi. Nasproti črpalke zavijemo desno med hiše na makadamski kolovoz. Po tem kolovozu hodimo približno en kilometer do mostu čez reko Iščico.

S kolesom: Iz Ljubljane se odpravimo po Ižanski cesti naravnost proti Igu. Pri vožnji po Ižanski cesti moramo biti zelo previdni, ker ni kolesarskih stez, cesta pa je ozka in prometna. Na to pot se s kolesom odpravite le, če ste večši kolesarjenja v prometu in z vso potrebno opremo (čelada je obvezna). Sicer pa se raje peljite po kolovozih čez Barje, ki se lepo izognejo glavnim cestam. Do travnikov s kolesom pridemo po isti poti kot peš, le da pri bencinski črpalci zavijemo levo.

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Opis poti: Ptice začnemo opazovati takoj za zadnjo hišo, vendar je do najboljših travnikov še nekaj hoda. Na poti do Iščice opazujemo predvsem travnike na vzhodu. Marsikaj zanimivega se lahko skriva tudi na njivah. Ko pridemo do mostu, ki je malo dvignjen, si vzemimo nekaj časa in preglejmo okolico. Tudi struga reke lahko skriva kakšna presenečenja (čapljice). Če se odpravimo po cesti naprej, po približno 100 metrih pridemo do igral in križišča. Na tem križišču se stika pet cest. Odločimo se lahko za katerokoli izmed njih, vendar je najbolj priporočljiva prva levo. V križišču gremo čez most in takoj za mostom levo. Ne glede na to, katero od cest si izberemo, se vračamo po poti, od koder smo prišli. Izlet traja pet ur.

Ptice: Na travnikih Ljubljanskega barja so najbolj zanimive vrste ptic kulturne krajine. Opazujemo

lahko velikega škurha, pribo, repaljščico, prosnika in kosca. V grmovju najdemo rumenega, velikega in trstnega strnada, vrbjega kovačka, rjavega srakoperja ter več vrst penic. Predvsem v času spomladanske selitve lahko na tem območju opazimo večtisočglave jate prib, zlatih prosenk, brinovk in drugih selečih se ptic. V obdobju poplav lahko na nastalih vodnih površinah opazujemo zanimive vrste rac (žvižgavke, kreheljce, reglje in druge) in pobrežnikov (kljunači, martinci in kozice).

Druge rastline in živali: Več vrst žab (zelena rega, navadna krastača in zelene žabe), srna, trava modra stožka, šaši in močvirska logarica.

Oprema: Poleg daljnogleda je priporočljiv teleskop, po obilnem deževju in ob poplavalah lahko tudi škornji.

Rjavi srakoper

Veliki škurh

13. RIBNIKI V DRAGI PRI IGU

Način prevoza: medkrajevni avtobus ali kolo

Opis območja: Le korak iz Ljubljane blizu vasi Ig leži dolina Drage. Tu so v preteklosti izkopali več ribnikov, ki jih napaja potok Draga. Ribniki in trstišča nudijo zavetišče pticam, ki jim ga Ljubljansko barje zaradi pomanjkanja večjih stoječih vodnih površin ne več. Danes so zavarovani kot naravni spomenik. V dolini Drage pa niso zanimivi le ribniki, temveč tudi okoliški gozdovi, gozdni obronki, močvirni in suhi travniki ter potoki, ki se stekajo v ribnike. Na travnikih lahko opazujemo več vrst orhidej in ostale vrste živopisanega travniškega cvetja. Ob ribnikih so območja močvirnih travnikov in jelševih gajev.

Dostop:

Z avtobusom: Do Iga se lahko iz Ljubljane pripeljemo z medkrajevnim avtobusom. Izstopimo na postaji Ig v vasi. Do ribnikov se odpravimo peš (približno 2 km) po glavni cesti v smeri proti vzhodu, mimo odcepa za Kurešček do vasi Kremenica. Ko zapustimo vas, zavijemo desno na drugem odcepu tik preden cesta zavije v gozd. Sledimo ozki cestici in kmalu na križišču zagledamo tablo, ki označuje naravni spomenik. Tu zavijemo desno in hodimo, dokler ne zagledamo ribnikov.

S kolesom: Do Iga pridemo s kolesom po enaki poti kot pri opisu izleta Ljubljansko barje – Ig. Iz vasi do ribnikov pridemo s kolesom tako, da na

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Pozimi je glavni ribnik običajno izprazen ali zamrznjen, zato za obisk to ni primeren čas.

glavnem križišču na Igu zavijemo levo s prednostne ceste do avtobusne postaje, od koder je pot ista, kot pri opisu zgoraj.

Opis poti: Najboljše mesto za opazovanje je nasip med velikim in zadnjim ribnikom na katerem stoji dom ribiške družine, ki upravlja s temi ribniki. Lahko pa se odpravimo še naprej po kolovozu. Pot začnemo na nasipu, po katerem hodimo stran od doma ribiške družine do roba gozda. Tu moramo preskočiti manjši potok, nato pa sledimo gozdni poti do večjega kolovoza, po katerem hodimo, dokler je to možno.

Ptice: Na ribnikih v Dragi pri Igu lahko opazimo različne vrste vodnih ptic, ki so vezane na trstičje in rogoz. Na odprtih vodnih površinah

prevladujejo predvsem mlakarice, liske, čopasti ponirki, mali ponirki in zelenonoge tukalice. V trstičju lahko opazujemo več vrst trstnic, v drugi polovici poletja pa tudi male tukalice. Če imate veliko srečo, lahko morda uzrete tudi čapljico. V času spomladanskega in jesenskega preleta se na vodnih površinah v dolini ustavljajo tudi bolj neobičajne vrste ptic, kot so rjavovrati ponirek, kostanjevka in celo belorepec ter ribji orel.

Druge rastline in živali: Močvirna območja in ribniki so dom še eni pri nas zelo redki živalski vrsti, to je želva močvirska sklednica in več vrstam žab (hrbski urh, zelena rega in navadna krastača).

Oprema: daljnogled in po obilnem deževju škornji

Zelenonoga tukalica

Močvirska sklednica

14. NARAVNI REZERVAT IŠKI MOROST

Način prevoza: mestni potniški promet (LPP), medkrajevni avtobus ali kolo

Opis območja: Na območju rezervata je ohranjenih nekaj najlepših vlažnih travnikov na Ljubljanskem barju. To je zelo pomembno za redke travniške vrste ptic ter druge živali in rastline. Ogledamo si lahko tudi druga značilna okolja Ljubljanskega barja: mejice, sestoje visokih steblik, grmišča, poplavni gozd ter vse prehodne oblike, na delu rezervata pa tudi obnovljene travnike, ki so se že zaraščali. Rezervat leži ob uravnani reki Iški, še vedno pa je mogoče videti ostanke njene nekdanje struge.

Dostop:

Z avtobusom: V bližino rezervata se lahko pripeljemo z mestnim avtobusom Barje - Jezero in izstopimo na postajališču »Lipe«. Od tu gremo po makadamski cesti na levem bregu Iške proti toku reke. Po 2 kilometrih hoje dosežemo lesen most čez Iško, kjer je začetek poti po rezervatu.

Rezervat lahko obiščemo tudi z medkrajevnim avtobusom, ki vozi na relaciji Ljubljana–Iška Loka. Z glavne avtobusne postaje v Ljubljani se peljemo do postajališča v vasi Brest. Po asfaltni cesti se odpravimo proti zahodu, dokler ne pridemo do mostu čez reko Iško. Z mostu zavijemo na eno izmed dveh makadamskih cest, ki potekata s tokom reke proti severu. Po dobrem kilometru hoje pridemo do lesenega mostu čez Iško. Tu se na desnem bregu reke začne Koščeva učna pot, ki vodi po rezervatu.

S kolesom: Rezervat prečka urejena kolesarska pot, ki se odcepi iz Črne vasi proti jugu. Na sredini poti proti Brestu boste opazili table, ki vas usmerijo na neutrjeno pot. Tu pustite kolo in se peš odpravite po poti. Z juga je rezervat dostopen iz Podpeči.

Opis poti: Po rezervatu vodi Koščeva učna pot. Razdeljena je na dva dela. Po nasipu ob reki in po lesenem podestu je speljana utrjena pot, ki se konča pri opazovalnici iz šibja. Pot lahko nadalju-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Priporočamo obisk v jutranjih in večernih urah.

jemo po neutrjeni poti skozi grmišča in poplavniki gozd. Ta pot se priključi drugi makadamski cesti, ki je hkrati tudi kolesarska pot. Če tu zavijemo na desno proti jugu, bomo spet prispeli do vasi Brest, kjer počakamo na avtobus. Označenih poti v rezervatu nikakor ne smemo zapuščati. Pot po utrjeni poti traja dve uri, nadaljevanje po neutrjeni poti, pa še dodatni dve do tri.

Ptice: Na območju rezervata najdemo več kot polovico vseh vrst, ki gnezdiijo na Ljubljanskem barju. Najbolj znamenit je kosce, močno ogrožena ptica, ki še vedno prebiva na pozno košenih travnikih Ljubljanskega barja. Pozorni bodimo tudi na pribe in velike škurhe ter na prepelice, ki pa jih bomo prepoznali predvsem po značilnem oglašanju. Sploh zjutraj ali zvečer bomo slišali peti številne ptice pevke, kot so drevesna cipa, slavec, repaljščica in različne vrste trstnic. V jesenskem času bodimo pozorni na grme s

plodovi, saj se na njih pogosto hranijo seleči se drozgi in penice. Pozimi v rezervatu domujejo ptice, ki k nam priletijo s severa, med njimi na primer pepelasti lunj in veliki srakoper.

Druge rastline in živali: Mokrotni negnojeni travniki so posebni tudi zaradi rastlin. Tu uspevajo močvirska in prstasta kukavica, munec, veliki poletni zvonček, močvirski osat in druge. Mokrotni travniki so dom ogroženih metuljev, kot sta barjanski okarček in močvirski cekinček. Nad travniki se spreletavajo kačji pastirji, ki jih bomo videli posedati tudi v mejicah. Od drugih žuželk lahko opazimo bogomolke, od dvoživk pa slišimo zeleno rego.

Oprema: Za opazovanje ptic zadostuje daljnogled. Za obisk utrjene poti je dovolj lahka, za nadaljevanje po neutrjeni poti pa močnejša pohodna obutev oziroma po dežju škornji.

Slavec

Kosce

15. VRHNIŠKI GLINOKOPI

Način prevoza: medkrajevni avtobus ali kolo

Opis območja: Vrhniški glinokopi so nastali kot posledica izkopavanja gline za opekarno v bližnji Sinji Gorici. Izkopavanje gline so ustavili pred približno 40 leti, voda pa je počasi zalila jame. Na jugu ležita med sabo s prekopom povežani večji jezera, ki sta za opazovanje ptic najbolj zanimivi, na severu pa štiri manjša jezera, ki so spremenjena v ribnike.

Dostop:

Z avtobusom: Z medkrajevnega avtobusa iz Ljubljane izstopite na Vrhniki pred hotelom Mantova in se peš odpravite ob glavni cesti nazaj proti cestninski postaji Vrhnika. Tu zavijte z glavne ceste na desno proti cestninski postaji in po desni strani prečkajte most čez Ljubljanico. Na drugi strani mostu pred cestninsko postajo stopite na pot, ki zavije pod mostom ter nadaljuje po kolovozu, ki vodi ob ograji avtocestnega dovoza iz smeri Ljubljane. Do kolovoza pod mostom lahko pridete tudi iz Janezove vasi (naselje na drugi strani Ljubljanice). Kolovoz nas spet pripelje do Ljubljane. Na drugi strani se na levi strani med grmovjem in drevjem skrivajo opuščeni glinokopi.

S kolesom: Z Vrhnike sledimo smerokazom za Verd. V Verdu se peljemo skozi vas po glavni cesti. Takoj za avtocestnim viaduktom zavijemo levo na ozko asfaltirano cesto, ki ves čas sledi

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

avtocesti Ljubljana – Koper. Cesta se konča pri glinokopih.

Opis poti: Okoli vseh jezer je speljana pešpot, za katero bomo skupaj z dostopom potrebovali tri ure.

Ptice: Na glinokopih se ustavljajo seleče se vodne in močvirske ptice, nekaj vrst tu tudi preži. Med njimi gotovo izstopajo črnovrati ponirek, bobnarica, čapljica, kvakač ter različne vrste rac, kot so žvižkavka, reglja in sivka. V trstičju se zadržujejo različne vrste trstnic in trstni strnad. Tudi ujede so na tem območju pogoste, predvsem kragulj, skobec, sokol selec in redkejši pelasti lunj. Poleti je priporočljivo pogledati tudi strugo Ljubljanice proti zahodu in okoliške trav-

nike, kjer lahko poslušamo kosca in prepelico, opazujemo pa vijeglavke ter velike in male detle. Na dimniku stare opekarni na koncu Sinje Gorice že vrsto let gnezdi par belih štorcelj. Ptice se zadržujejo na glinokopih dokler gladina ne zaledeni.

Druge rastline in živali: Poleti lahko z mostu nad Ljubljanico opazujete pižmovko in nutrijo, z nekaj več sreče tudi vidro. V jezerih se mrestiti veliko navadnih krastač. Stalno so prisotne zelene žabe in rege. Veliko je kačjih pastirjev. V vodi je naseljenih več vrst rib. Od rastlin je najbolj razširjena vrba, ponekod ob bregovih pa se razrašča trstičje.

Oprema: Priporočljiva oprema sta daljnogled in teleskop, v primeru dežja pa dobra obutev.

Navadna krastača

Mali ponirek

16. KOČEVSKO JEZERO

Način prevoza: medkrajevni avtobus

Opis območja: Kočevsko (Rudniško) jezero je nastalo po letu 1987, ko so v bližini Kočevja prenehali s kopanjem rjavega premoga. Kotanja jezera je nastala zaradi ugrezanja rudniških rovov, kasneje pa jo je zalila voda in tako ustvarila življenjsko okolje za mnoge rastline trstič, ki so ga poselile. V jezeru in njegovi okolici se pojavlja vse več živalskih in rastlinskih vrst, ki nas ob vsakem obisku znova presenečajo. Jezero se

danes razširja na površini 120 ha in je zavarovano kot naravna vrednota.

Dostop: V Kočevje se lahko iz Ljubljane pripeljemo z medkrajevnim avtobusom. Izstopimo na končni postaji Kočevje. Do jezera, ki leži nekoliko izven mesta, se odpravimo peš. S postaje zavijemo na glavno cesto na desno (proti centru) in se odpravimo do velikega križišča pred blagovnico Nama, kjer zavijemo desno in prečkamo most čez reko Rinžo. Nato hodimo do naslednjega

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

večjega križišča, ki ga prečkamo, in gremo še naprej po Roški cesti. Zatem sledimo odcepom za Rudniško jezero, po katerih bomo zavili na levo z glavne ceste.

Opis poti: Okoli jezera vodi naravoslovna učna pot, katere začetek je na plaži pred Motelom Jezero. Ponekod so poti, posebno po deževju, poplavljene in blatne. Izlet skupaj z raziskovanjem okolice traja pet ur.

Ptice: V času selitev je Kočevsko jezero pomembno počivališče selečih se ptic. Mnoge tu tudi prezimujejo. Redno lahko opazujemo male-

ga in čopastega ponirka, laboda grbca in liske, redkeje pa tudi žvižgavko, kreheljca in sivko. Zanimivi vrsti sta gotovo še polarni slapnik in črnovrati ponirek, ki pa se pojavljata zgolj občasno. Na jezeru z okolico so do sedaj zabeležili skoraj 70 vrst gnezdilk. Svetujemo vam, da se razgledate po okoliški pokrajini, ki jo naseljujejo mnoge vrste ptic in drugih živali. V času gnezditve so to na primer poljski škrjanec, prosnik, kobilar in drevesna cipa, pa tudi mala uharica.

Druge rastline in živali: V trstiču na obrežju Rudniškega jezera so do sedaj našli 15 vrst kačjih pastirjev. Zanimive so tudi rastline, ki živijo na okoliških travniških, med drugim orlova praprotna in preslice, ter različni metulji.

Oprema: daljnogled in po možnosti teleskop

Veliki detel

Čopasti ponirek

17. CERKNIŠKO JEZERO

Način prevoza: vlak in kolo ali avtobus

Opis območja: Cerkniško jezero je največje presihajoče jezero v Evropi in, ko je poplavljeno, tudi največje jezero v Sloveniji, saj zavzema do 29 km² površine. Jezero je največji element Notranjskega regijskega parka in je vključeno v omrežje Natura 2000. Večji del območja je obraščan s sestoji vodnih rastlin, med katerimi je največ trsta.

Dostop: Iz smeri Ljubljane ali Kopra se pripeljemo z vlakom in izstopimo na postaji na Rakeku. Pot nadaljujemo s kolesom. Od železniške postaje Rakek se odpeljemo po glavni cesti do Cerknice. Pot nam vzame približno 30 min. Tukaj se lahko odločimo za približno 25 km dolgo krožno pot okoli jezera ali pa se po želji kadarkoli

med potjo obrnemo in vrnemo na izhodišče. Do Cerknice pa se lahko pripeljemo tudi z avtobusom in pot nadaljujemo peš.

Opis poti: V Cerknici zavijemo takoj za mostom čez reko Cerkniščico na desno in nadaljujemo pot proti Dolenjemu jezeru. Ves čas se držimo glavne ceste. Od Dolenjega jezera nas pot vodi po makadamski cesti mimo Rešeta in vsake toliko časa se nam odpre lep razgled na jezero. Del poti vodi skozi gozd. Pri Lazah zavijemo proti Gornjemu jezeru, nato se držimo glavne ceste in čez nekaj časa prispemo do Grahovega, kjer zavijemo na levo. Skozi Martinjak se kmalu pripeljemo do Marofa in tam zopet zavijemo levo, kjer se pot nadaljuje po polju. Ko vse to prekolesarimo, končamo na isti točki, kjer smo pot začeli (Dolenje jezero). Izlet traja ves dan.

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Ptice: Cerknško jezero je zelo pomembno mokrišče za gnezdenje in selitev mnogih ogroženih vrst ptic. Pozimi lahko na poljih opazujemo jate beločelih in sivih gosi, na jezeru pa večje jate različnih vrst rac, ki se v Sloveniji redno pojavljajo. Občasno se na jezeru pojavi orel belorepec, ki verjetno v bližnjih gozdovih tudi gnezdi. Ker ima jezero veliko površja pokritega s trstičjem, tam najdemo različne trstnice. Najpogostejše srečamo bičjo trstnico. Na selitvah se pojavljajo tudi večje jate pobrežnikov kot so rdečenogi, pikasti, zelenonogi, močvirski, mali in črni martinci, togotniki ter velike jate race plovk (rod *Anas*). V času gnezdenja lahko opazujemo rjavovratnega ponirka in škrlatca, ki imata na jezeru edino redno gnezdišče v Sloveniji. Med gnezdilkami na jezeru so tudi kostanjevka, bobnarica, kosec, repaljščica in rumena pastirica. Poleti je jezero večinoma v celoti suho, zato lahko vodne ptice večinoma opazujemo le okoli Rešeta. Omeniti velja tudi veliko pestrost ujed, ki se pojavljajo na jezeru. Pozimi lahko opazujemo pepelaste lunje,

medtem ko se med selitvijo nad jezerom zadržujejo večje jate rdečenogih postovk in posamezne druge vrste redkih ujed. Poleti bodimo pozorni na pojavljanje orla kačarja.

Druge rastline in živali: V obsežnih gozdovih v okolici Cerknškega jezera živijo veliki sesalci, kot so medved, srna, jelen, ris, jazbec, divja mačka in volk. Na jezeru velja omeniti ščuko in menka, v podzemnem kraškem sistemu pod jezerom in okoli njega pa prebiva tudi človeška ribica, endemična dvoživka dinarskega krasa. Jezero je pomembna lokacija za številne redke in ogrožene vrste rastlin, kot je žužkojeda srednja rosika. Veliko izbire bodo imeli tudi ljubitelji kukavic in drugih cvetočih rastlin, saj na jezeru raste več kot 150 različnih vrst teh čudovitih živih bitij.

Oprema: Poleg daljnogleda je priporočljiva oprema teleskop. V času, ko je jezero poplavljen (od pozne jeseni do zgodnje pomladi), pa bodo prav prišli tudi škornji.

Rjavovrati ponirek

Repaljščica

18. LEŽEŠKI GABRK IN OKOLICA ŠKOCJANSKIH JAM

Način prevoza: avtobus ali vlak

Opis območja: Ležeški gabrk je manjše, približno 60 ha veliko, kraško polje med hribom Vremščica, ki se dviguje nekaj kilometrov vzhodno od Divače, in območjem Škocjanskih jam na jugu. Številne vrtače, kali, suhe kraške ledine z obilico grušča, trnasto grmovje in nekaj nasajenih sestojev črnega bora so tipične značilnosti, ki temeljito orišejo poglobitve lastnosti tega kraja. Nemogoče pa bi bilo omenjati to območje in pri tem izpustiti eno naših največjih naravnih bogastev – Škocjanske jame. V Škocjanskih jamah reka Reka ponikne na dnu veličastne soteske, obdane s strmimi stenami, ki tvorijo kompleks prelepih podzemnih jam, uvrščenih na Unescov

seznam svetovne naravne dediščine. Tudi okolica Škocjanskih jam je zanimiva tako z ornitološkega kot tudi povsem estetskega vidika. Visoke stene nad jamami, v vznožju katerih ponika reka Reka, padajoče srepijo v globine okoliških kraških gozdičev puhastega hrasta in malega jesena, nad njimi pa kot okamenel stražar stoji idilična kamnita cerkvica vasi Betanja.

Dostop: V Divačo vodijo pogoste povezave z vlaki in avtobusi, saj Divača leži na prometni relaciji Ljubljana – Koper.

Opis poti: Z železniške in avtobusne postaje v Divači zavijemo proti Košani in Pivki ter nadaljujemo le nekaj 100 metrov do vasi Dolenje Ležeče. Od

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

tod nadaljujemo proti Ležeškemu gabrku, ki je zdaj na naši levi strani, ali proti Škocjanskim jamam, ki so na naši desni. Začnemo lahko z ene ali druge strani in nato krožno obiščemo še drugo stran, tako da se na koncu vrnemo na začetno mesto. Izlet traja cel dan.

Ptice: Ležeški gabrk je že pod precejšnjim vplivom sredozemskega klimatskega pasu, zato tam najdemo značilne ptice submediterana, ki je v Sloveniji omejen na jugozahodni del. Na odprtih delih gnezdijo rjave cipe, hribski škrjanci, sle-gurji, veliki, plotni in rumeni strnadi. V visoki travi Ležeškega gabrka lahko spomladi in poleti poslušamo petje prepelic, iz gozdičev so oglašajo smrdokavre, ponoči in v mraku pa veliki skoviki, čuki, pegaste sove in podhujke. V trnastem grmovju, ki obrašča bolj odprte dele, pojejo kratkoperuti vrtniki in žametne penice. V stenah nad Škocjanskimi jamami lahko opazujemo gnezde-

če skalne strnade, puščavce, skalne golobe in planinske hudournike. Med ujedami in sokoli v okolici gnezdijo kragulj, kanja, kačar, postovka in škrjančar. V času preleta se nad odprtimi deli spreletavajo tudi luniji – pepelasti bolj v zimskem času in močvirski kasneje, v spomladanskem času. Takrat lahko opazujemo tudi seleče se sršenarje, rdečenoge postovke in škrjančarje. Po širši okolici se v jesenskem in spomladanskem času klatijo tudi planinski orli in beloglavi jastrebi.

Druge rastline in živali: Na omenjenem območju se pojavljajo sredozemske vrste plazilcev, kot sta na primer črnopikčasta kuščarica in belica, med nevretenčarji so zanimive na primer metuljčnice, zanimive žuželke iz skupine mrežekrilcev, ki spominjajo na metulje, od sesalcev pa tu srečamo srno in lisico.

Oprema: daljnogled in po možnosti teleskop

Rumeni strnad

Beloglavi jastreb

19. NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK

Način prevoza: vlak ali medkrajevni avtobus

Opis območja: Nastanek današnjega Škocjanskega zatoka ima dolgo zgodovino. V 13. stoletju so zaradi potreb solinarstva začeli zasipavati morje in otok Koper postopoma združili s kopnim. Z nadaljnjim zasipavanjem in razvojem mesta in pristanišča Koper je na območju nekdanjega zaliva ostal le še majhen delček – Škocjanski zatok. V polslani laguni in Bertoški bonifiki – vlažnih travnikih, je svoje življenjsko okolje našlo veliko število zanimivih in pri nas redkih

vrst ptic ter slanoljubnih rastlin. Območje, ki je danes izjemnega pomena zaradi izredno bogate favne in flore, je kot naravni rezervat zavarovano od leta 1998. Razglašeno je bilo za posebno območje varstva za ptice – Natura 2000 in ekološko pomembno območje.

Dostop: Z medkrajevnim avtobusom ali vlakom se pripeljemo do železniške in avtobusne postaje Koper, nato pa se peš ali s kolesom odpravimo po kolesarski stezi, ki jo najdemo za poligonom za gokart in je postavljena na trasi nekdanje oz-

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

kotirne železnice Parenčane, ki poteka med današnjo železniško progo in avtocesto. Pot pelje vzdolž polslane lagune in Jezerca in traja približno pol ure. Ko prispemo do križišča, zavijemo levo in takoj opazimo Bertoško bonifiko. Vhod je na parkirišču, nekaj sto metrov za križiščem.

Opis poti: Okrog vlažnih in močvirnih travnikov vodi urejena učna pot, omejena z nasipi in opremljena s tablam in opazovalnicami. Z ene izmed opazovalnic lahko opazujemo tudi polslano laguno. Dostop in sprehod po učni poti traja približno šest ur.

Ptice: Območje je pomembno kot gnezdišče in prezimovališče. V trstičju redno gnezdiijo čaplje, mokoži in zelenonoge tukalice. Območje je pomembno gnezdišče za polojnike, beločele in

male deževnike ter za divje grlice, slavce, brškinke, svilnice, rakarje in druge vrste. Pozimi lahko večkrat opazimo pritlikave kormorane, beločele gosi, žvižgavke, reglje, pribe, togotnike, martinke, kozice in še veliko drugih zanimivih vrst.

Druge rastline in živali: Po renaturaciji so na travnike pripeljali kamarške konje in boškarina (istrsko govedo), prisotne so tudi nutrije, poljski zajci, nekaj dvoživk, kuščaric, rib in glodalcev. Ob robovih polslane lagune so pomembna rastišča slanobljubnih rastlin: navadnega osočnika, ozkolistne mrežnice in navadnega členkarja. V Škocjanskem zatoku je edino rastišče obmorske tiroglje v Sloveniji.

Oprema: daljnogled in teleskop

Kozica

Pritlikavi kormoran

20. STRUNJANSKE SOLINE

Način prevoza: medkrajevni avtobus

Opis območja: Strunjanske soline so najsevernejše sredozemske soline, kjer sol vsako leto še vedno pridelujejo in žanjejo na tradicionalen način. K solinam spada tudi laguna Stjuža, brakična, t.j. polslana vodna površina, razdeljena na Veliko laguno in Prehodno laguno. Soline so zaradi strnjenih sestojev sredozemskih travnikov, v katerih prevladuje obmorski loček, zelo pomembne. Muljasti položji, ki se našim očem prikazujejo le ob oseki, pa so življenjski prostor slanoljubnih rastlin. V bližini sta zanimiva tudi Strunjanski klif in rt Ronek v Mesečevem zalivu, kjer si lahko ogledamo visoke flišne sklade ob morju. Strunjanski polotok je bil razglašen za krajinski park, saj predstavlja vzorec značilne flišne pokrajine obalnega območja.

Dostop: V Strunjan najlažje pridemo z medkrajevnim avtobusom, ki povezuje Ljubljano s Piranom. Prihodi in odhodi so večkrat na dan in tako omogočajo lagoden potek izleta. Izstopimo na postaji Strunjan. Od postajališča ob glavni cesti iz Kopra se sprehodimo do začetka solin po cesti v smeri zdravilišča Krka. S ceste, od koder lahko sicer zelo dobro opazujemo ptice, lahko zavijemo tudi v notranjost solin, sicer pa po njej nadaljujmo do obale. Oglejte si tudi bližnje jezero v Fiesi, ki je zaščiteno kot naravni spomenik. Do njega pridemo po obalni cesti v smeri Fiese in

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Strunjana. Lahko pa se do njega sprehodimo tudi po obali. Izlet z obiskom Fiese traja pet ur.

Ptice: V Strunjanskih solinah lahko zanimive vrste ptic opazujemo skoraj vse leto. Ker so soline sorazmerno majhne, lahko z nekaj dobrih lokacij s teleskopom prečesamo vse območje. Soline so najbolj zanimive med selitvijo in v času prezimovanja, ko lahko tu opazujemo različne pobrežnike in galebe ter male in velike bele čaplje. Skoraj gotovo nas bo presenetil tudi kakšen vodomec. Ko pridete na obalo, priporočamo, da namenite posebno pozornost bojam pri školjčišču, kjer redno prezimuje skupina vranjekov, kričave čigre in galebi. Pozimi lahko na morju

opazujemo polarne slapnike, čopaste, črnovrate in z nekaj sreče tudi zlatouhe ponirke ter srednje žagarje. Na strunjanskem polotoku lahko opazujemo repaljščice, poljske škrjance, rumene in bele pastirice ter gnezdeče skalne strnade.

Druge rastline in živali: Ostali zanimivi prebivalci solin so različni sredozemski plazilci, na primer primorska in kraška kuščarica, kobranka ter črnica. Na poljih najdemo tudi različne, slanemu okolju prilagojene rastline, kot so osočnik, ozkolistna mrežica in členkar.

Oprema: daljnogled in na morju teleskop

Črnogrlji ponirek

Kričava čigra

NA IZLET Z JAVNIM PREVOZOM IN KOLESI!

»Na izlet z javnim prevozom in kolesi!« je projekt, ki ga izvajamo v mladinski sekciji Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS). Njegov namen je spodbuditi prebivalce slovenskih krajev in turiste k uporabi javnih prevoznih sredstev in koles ter širjenje obiska in ozaveščenosti o območjih ohranjene narave v Sloveniji. Pripravljamo več izletov na predstavljeni območja po Sloveniji, poljudna predavanja in potujočo razstavo naravoslovnih fotografij.

Projekt poteka v okviru Mednarodnega leta biotske raznovrstnosti 2010 in v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, Ministrstvom za okolje in prostor in Mestno občino Koper.

Republika Slovenija
Urad vlade za komuniciranje

Slovenija je s 1. majem 2004 postala članica Evropske unije.

Ta publikacija je prejela finančno podporo programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščenosti, razumevanju in javni razpravi o članstvu v EU ter o vseh posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov in državljanek. Program obveščanja izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Vaša vprašanja so vedno dobrodošla na evrofonu 080 2002, v evronabiralniku, Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana, na elektronskem naslovu evrofon@gov.si in na domači strani evropa.gov.si, kjer so vam na voljo tudi informacije.

DOPPS je neprofitna, nevladna in naravovarstvena organizacija, ustanovljena leta 1979. Poslanstvo DOPPS je varovanje ptic in njihovih habitatov z raziskavami, naravovarstvenimi aktivnostmi, popularizacijo ornitologije, izdajateljsko in izobraževalno dejavnostjo ter sodelovanjem z drugimi nevladnimi in vladnimi organizacijami. DOPPS je polnopravni partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International, ki v Evropi združuje več kot 2 milijona članov.

Mladinska sekcija DOPPS deluje od leta 2005. Združujemo vse člane društva mlajše od 30 let in mlade, ki jih zanimajo ptice in narava. Skupaj sekcija šteje več kot 300 članov, ki se družimo in udeležujemo aktivnosti sekcije in DOPPS po vsej Sloveniji.

KODEKS SLOVENSKIH ORNITOLOGOV

Vsak slovenski ornitolog, opazovalec in proučevalec ptic naj:

- Pred vsemi interesi zastopa interese varstva narave in varstva ptic.
- Pri svojem delu in tudi sicer ne vznemirja ptic po nepotrebnem in jim ne škoduje. Prav tako naj ne ogroža drugih živih bitij in narave.
- Ne jemlje ptic iz narave in jih ne zadržuje v ujetništvu.
- Bo pri fotografiranju ptic in narave obziren. Ogroženih vrst naj ne slika na gnezdu.
- Vestno beleži vsa opazanja in skrbi, da se podatki v beležkah ne postarajo.
- Sodeluje s kolegi, jim pomaga pri delu in skrbi za dobre odnose z njimi.

NAPOTKI NA TERENU

Vsakdo lahko pripomore svoj delež k varstvu ptic in narave, če se na izletih v naravo drži preprostih pravil:

- Nikoli ne zapuščamo poti in kolovozov.
- Z avtomobili se vozimo le po asfaltiranih cestah. Še raje uporabljajmo javni prevoz.
- Psov raje ne vzemimo s seboj. Če že, jih moramo nujno držati na vrvi in nikakor ne smejo prosto tekati naokrog! Spuščen pes lahko tako preplaši na tleh gnezdeče ptice, da zapustijo gnezdo.
- Spoštujemo opozorila kmetov in lastnikov zemljišč.
- Ne povzročajmo hrupa in ne plašimo ptic.

JEZERO KOMARNIK • HODOŠKO JEZERO Z OKOLICO – KRAJINSKI PARK GORIČKO • GOZDNI REZERVAT BABJI
 LOŽIČ • ORMOŠKO JEZERO IN LAGUNE • PTUJSKO JEZERO • RAČKI RIBNIKI IN POŽEG • ZADRŽEVALNIK MEDVEDCE
 • ŠOBEČ • HRAŠKI MLAKI • ZBILJSKO JEZERO • SOTOČJE SAVE, LJUBLJANICE IN KAMNJSKE BISTRICE •
 LJUBLJANSKO BARJE – IG • RIBNIKI V DRAGI PRI IGU • NARAVNI REZERVAT IŠKI MOROST • VRHNIŠKI GLINOKOPI •
 KOČEVSKO JEZERO • CERKNIŠKO JEZERO • LEŽEŠKI GABRK IN OKOLICA ŠKOCJANSKIH JAM • NARAVNI REZERVAT
 ŠKOCJANSKI ZATOK • STRUNJANSKE SOLINE